

Remissvar till Utkast till Nationell Biblioteksstrategi

Vi vill inleda med att tacka för öppenheten för synpunkter på utkastet. Tillsammans blir vi starkare!

Hylte är Hallands enda inlandskommun med ca 11 000 invånare. Andelen barn och unga är jämförelsevis hög (26%) och många av invånarna är utrikesfödda (32 % av de vuxna). Drygt 10% av de vuxna är arbetslösa och 20% har låg utbildningsnivå. Hylte kommun är 2018 år utpekad som en socioekonomiskt eftersatt landsbygdskommun.

Om man bortser från bidragsanställningar via t ex *Stärkta bibliotek* är vi fyra tillsvidareanställda bibliotekarier, språkstartare, skolbibliotekarie och chef. Tillsammans har vi åstadkommit mycket de senaste åren:

2011 emottog vi tillsammans med Regionbibliotek Halland Greta Renborg-priset för Synliggör-projektet.

2013 införde vi som första folkbibliotek i Sverige bibliotekssystemet KOHA med öppen källkod. KOHA innebär att vi själva kan vara med och styra systemutvecklingen, utan de stora kostnader som andra leverantörer tar. Sedan 2013 har KOHA spridits och vi är nu 30 bibliotek som använder KOHA, och fler är på gång.

2016 införde vi meröppet på samtliga kommunens tre bibliotek.

2018 fick vi Sveriges första tillsvidareanställda språkstartare, som gör hembesök hos kommunens samtliga familjer med små barn och informerar om och inspirerar till språkutveckling. Tjänsten finansieras via Region Halland och Hylte kommun.

2019 Hylte kommuns DigidelCenter invigs den 1 mars, via bidrag från Internetstiftelsen. Centret är ett samarbete mellan bland annat Hylte bibliotek och kommunens digitaliseringsenhet.

Huvudmannaskap, infrastruktur

- Inspirationen och stödet för att kunna genomföra ovanstående kommer till stor del från Regionbibliotek Halland. För en liten kommun med små ekonomiska och personella resurser betyder det oerhört mycket för verksamhetsutvecklingen att ha korta beslutsvägar **och** en nära tillgång (geografisk och relationell) till regionbibliotekets experter som omvärldsbevakar, kommer med nya tankar och idéer, stöttar och som är en direkt länk mellan stat och kommun. Om Ni enligt utkastets förslag centraliserar och tar bort nuvarande organisation med 21 regionala huvudmän riskerar Hylte att bli den kommun Ni beskriver på s 55: "Mindre och små kommuner med sviktande skatteunderlag kommer i framtiden ha svårt att

uppbåda resurser för att erbjuda en god biblioteksverksamhet". Även en liten, mindre bemedlad kommun kan driva verksamhetsutveckling av god kvalitet med stöttning från regionbibliotek i enlighet med nuvarande modell!

Vi är medlemmar i det Svenska KOHA-nätverket (www.koha.se) och har stor nytta av de kontakter och möjligheter till samarbete och gemensam utveckling av KOHA som nätverket och dess medlemsbibliotek ger. Utvecklingen av en svensk fjärrlånemodul till KOHA drivs som ett gemensamt finansierat projekt mellan ett antal folk & högskolebibliotek och detta är ett arbetssätt som fungerat mycket bra. Vi ser stora fördelar med framtida samarbeten inom det svenska KOHA-nätverket och för att den här typen av självorganiserat, verksamhetsutvecklande samarbete ska fortsätta att förekomma behövs inte en starkare central styrning. Istället vill vi se att man från nationellt håll uppmuntrar dessa samarbeten, kanske går det att hitta fler givande samarbetsvinster mellan olika bibliotekstyper?

Demokrati, social hållbarhet

- Vi saknar i utkastet språkets betydelse för att kunna vara en delaktig samhällsmedborgare, vilket är den faktiska grunden i ett demokratiskt samhälle. Arbetsmetoden med upprepade hembesök till familjer med små barn för att informera och inspirera till språkutveckling bygger på lång och bred erfarenhet och forskning, och grundas i kunskapsöversikten "Dags att höja ribban".

<http://www.regionhalland.se/sidhuvud/bestall-ladda-ner/kultur1/regionbiblioteket/dags-att-hoja-ribban/>

Just upprepningen av besök tror vi är en nyckel till att lyckas med att främja små barns språkutveckling. I Hylte har språkstartaren hittills fått komma in hos 90% av familjerna. Samtliga som har tagit emot besök har glädjande nog tackat ja till nästkommande besök, det vill säga ytterligare en möjlighet för oss att förstärka vårt budskap och ge mer inspiration. I förlängningen sparar minskat utanförskap stora mängder resurser och skapar också bättre förutsättningar att upprätthålla demokratin. Det är en otillräcklig åtgärd att enligt förslaget på s.37 sprida de goda resultaten från det uppsökande arbetet med projektet Bokstart.

Utbildning, demokrati

- Bibliotekens värde och betydelse ligger inte i samlingarna, utan att det finns någon som lyfter fram, förmedlar och tillgängliggör dem. Därför måste alla skolbiblioteken bemannas av biblioteksutbildad personal (i relation till skolornas storlek), och vara en integrerad del av den pedagogiska

verksamheten. Detta regleras enklast genom skollagen, men kan även fastslås i en nationell biblioteksstrategi som ett mål att sträva efter.

Vi tycker inte att det folkbibliotekens och förskolornas samarbete ska detaljstyras på det sätt som beskrivs i strategin på s. 26. Självklart ska förskolepedagoger och barnbibliotekarier samarbeta, men samarbetet måste få se olika ut i våra kommuner. Att ytterligare skapa en biblioteksform, förskolebibliotek, känns svårt att genomföra. Istället vill vi framhålla den evidensbaserade metoden med hembesök i familjer med små barn som ovan nämnts.

Digitalisering, demokrati

- Samhällets digitalisering är ett reellt paradigmskifte. Staten har beslutat att den offentliga sektorns kontakter med medborgare och företag ska ske via digitala tjänster. Människors nyhetsbevakning sker numera till stor del digitalt och styrs av kommersiella algoritmer och filterbubblor, vilket skapar en misstro mot samhället som i sin tur är en grogrund för o-demokratiska strömningar. En hel del av det som sprids på nätet är osant, manipulerat eller ren propaganda. Influencers har otroligt stora möjligheter att påverka vad vi tycker och tänker.

I ett sådant samhälle räcker det inte med att vidareutbilda bibliotekspersonalen eller utreda om biblioteken ska ingå i försvaret. Biblioteken måste få ett tydligt uppdrag att arbeta praktiskt med att utbilda de vuxna medborgarna digitalt, både med teknik, webb och medie- och informationskunskap. De digitala klyftorna måste minskas - snabbt.

Mycket av de som beskrivs under rubriken Digitalisering är digitisering och beskriver hur man bör föra över medier från analog form till digital. Detta tycker vi kan få mindre utrymme i strategin.

Följande vill vi se i visionen av framtidens bibliotek med koppling till portalparagrafen i bibliotekslagen §2 *Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.*

- en uttalad vision om att nå fler användare
- nationellt införa bokstart/språkstart med erbjudande om hembesök till alla vårdnadshavare med små barn för att informera om och inspirera till språkutveckling
- lagstadga kring bemannade skolbibliotek i relation till skolornas storlek
- förstärk biblioteksuppdraget kring en digital kompetenshöjning hos medborgarna

Detta vill vi särskilt applådera i utkastet:

-central biblioteksjuridisk kompetens. Juridik är ofta ett tungt och svårt område för biblioteken. För att även mindre bibliotek ska kunna arbeta med juridik, bibliotekssekretess, digital säkerhet, GDPR, källkritik och MIK-kompetens krävs både experthjälp och ständig vidareutbildning, då både vår värld och tekniken ändras snabbt. Samordning sparar medel.

-bibliotekens viktiga roll som mötesplats kopplat till integration och inkludering.

-samverkan kring medieförsörjningen, lånecentral för mångspråk, resursbibliotek för minoritetsspråk. Det är omöjligt för mindre skolbibliotek, men även för mindre folkbibliotek, att köpa in litteratur på alla modersmål som det finns behov av *i den omfattning som behövs*. Vi ser gärna att vi går tillbaka till systemet med regionala lånecentraler, med Internationella biblioteket som ett tillgängligt komplement. Inköp av litteratur på andra modersmål kräver både stor kunskap och stora resurser och vinner på att samordnas.

-ändrad pliktlag.

-gemensam upphandling av nationella licenser för databaser och en säker e-bokstjänst för folk- och skolbibliotek samt att skapa en jämn nationell tillgång på digitala tjänster och på så sätt minska de digitala klyftorna mellan kommuner med olika stora budgetar.

-inlåsningen av forskningsresultat och forskningsunderlag måste bort.

-nationellt bibliotekskort.

-digitala plattformar för läsfrämjande, t ex Barnens bibliotek, Polarbibblo och Bibblix ska säkras nationellt.

-kulturrådsböckerna - det är inte rimligt att alla bibliotek ska ha alla distributionsstödda titlar bland annat på grund av begränsat utrymme och det bidrar till onödigt resursslöseri då en del böcker skänks bort eller slängs. Kanske vore det bättre att ha distributionspaket i olika storlekar, som biblioteken aktivt kan ta ställning till? För Hyltes del uppskattar vi framför allt distributionsstödet av barn- och ungdomslitteratur och litteratur på andra modersmål, även om vår språkbild inte överensstämmer med den nationella. Även här kanske man skulle kunna välja språk?

-likvärdigt biblioteksväsende för alla.

Egna idéer och reflektioner

-distribution av fjärrlån via lånecentraler - regionbiblioteken - folkbibliotek för att effektivisera. I Halland finns redan en väl fungerande infrastruktur mellan regionens folkbibliotek med regionbiblioteket som central instans. Genom att sampacka medier mellan lånecentral och regionbibliotek så sparas stora summor på porton, vilket frigör resurser samtidigt som miljön skonas.

-det sk projektrasket beskrivs ensidigt. T ex har inköpsstödet för litteratur till folk- och skolbibliotek varit ett väl fungerande argument för att medieanslagen inte kan

sänkas lokalt (då erhålls inte bidraget). Vid ett eventuellt generellt statligt stöd måste ett liknande krav utformas, så att de statliga ersättningarna inte äts upp av kommunala besparingar. Metodutveckling finansieras ofta genom bidrag. Hur ska den garanteras i fortsättningen?

-överlag tar vi avstånd från detaljstyrning, då det gör att strategin snabbt blir föråldrad. Centralt styrande enhet samt regionbibliotek bör istället ägna sig åt omvärldsbevakning, uppföljning och framför allt stöttning. *Hur* folkbiblioteken ska arbeta måste bestämmas på lokal nivå. Vi ser gärna att regionbiblioteken stärks. -biblioteken måste få stöd och resurser för att både kunna vidareutveckla befintliga kompetenser, skaffa nya kompetenser allt eftersom behov uppstår i ett samhälle som utvecklas kontinuerligt samt ges möjligheter att höja relevanta kompetenser hos medborgarna. Aldrig förr har det varit så tydligt att vi människor behöver utveckla våra förmågor under hela livet.

Tack för ordet!

Bibliotekschef och bibliotekarier vid folk- och skolbibliotek i Hylte kommun